herpy

SALAMANDRE

Boscas vandsalamander

Lissotriton boscai

Lissotriton boscai er en lille, overvejende vandlevende vandsalamander på 7-9 cm fra Portugal og det vestlige Spanien. Den er brunlig til grønlig med mørke pletter og orange bug, og hannen får i yngletiden en farvet udvækst på halespidsen i stedet for en kam. Arten er køleelskende og tilpasningsdygtig og trives i et køligt akvaterrarie.

Familie: Salamandridae Engelsk: Bosca's newt Tidligere navn: *Triturus boscai* **Mild hudgift**

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**7-9 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**4-12 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Semi-akvatisk**
Biotop	**Vådområde og tempereret skov og eng**
Hudgift	**Mild** Vask hænderne efter kontakt, og hold fingrene fra øjne og mund
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H til 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**12-20 °C**
Temperatur, nat	**8-15 °C**
Luftfugtighed	**80-100 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 10-20 cm
UVB	**Ikke nødvendig**
Vinterhvile	**6-10 °C** 6-8 uger
Kost	**Insekter, små leddyr (springhaler, bananfluer) og orme/snegle**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Larver i vand**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**24-36 mdr.**
Æg pr. sæson	**150-440**
Klækning	**8-28 dage**
Larvetid	**45-105 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står ikke på CITES-listerne eller i EU's bilag, så der kræves ingen CITES-papirer. Den står ikke på habitatdirektivets bilag II eller IV, lever ikke vildt i Danmark og står ikke på listen over dyr, som private ikke må holde (BEK nr. 1261 af 17.11.2015). Bsal-regler for handel og indførsel: kontakt Fødevarestyrelsen.

Om arten

Lissotriton boscai er en lille vandsalamander. Hunnerne bliver op til 9 cm, hannerne op til 8 cm. Kroppen er brunlig, gulbrun eller mat grøn med mørke pletter, og bugen er orange. Langs ryggen løber kirtelrande, og huden er kornet, når dyret opholder sig uden for vandet. Arten er ikke så prangende i yngletiden som mange slægtninge: hannen får ingen rygkam, men en farvet udvækst for enden af halen.

Arten blev tidligere regnet til slægten *Triturus*. Huden har giftkirtler. Giften er ikke målt hos *L. boscai* selv, men hudsekretet hos slægten *Lissotriton* kan irritere slimhinder. Vask hænderne efter håndtering. Levetid, alder ved kønsmodenhed, antal æg, rugetid, larvetid og vinterhvile er ikke målt hos arten selv; tallene er lånt fra den nært beslægtede *Lissotriton helveticus*.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Udbredelse og levested

Lissotriton boscai lever kun på Den Iberiske Halvø, i Portugal og det vestlige Spanien, bl.a. i Galicien. Bestandene regnes for stabile. Lokalt går den tilbage, når vandhuller ødelægges eller forringes.

> **Oprindelig udbredelse:** Portugal og Spanien.

LEVESTED

Lissotriton boscai er mest vandlevende og findes i lavvandede damme og vandløb med tæt vegetation. Arten tåler forstyrrede og menneskeskabte vande som grøfter og lever i egeskov, krat, sandede kyststrimler og på landbrugsjord, bl.a. i korkeg-landskaber. Rovfisk i et vandhul holder den væk, og den findes sjældnere i eukalyptusplantager.

Uden for yngletiden bor dyrene dels i vandet, dels på land under sten, træ og løv i nærheden. Arten yngler i den fugtige del af året og findes oftest i vandhuller, hvor der er andre bestande i nærheden.

Pasning

TERRARIET

Lissotriton boscai er mest vandlevende, og et akvaterrarie passer bedst. Et anlæg på 60 × 30 × 30 cm rummer op til 4 dyr, og et større giver mere ro. Vanddelen fylder det meste af bunden, er 10-20 cm dyb og beplantet tæt med hurtigtvoksende vandplanter som vandpest, hornblad og cabomba, som hunnen kan folde æg ind i. Landdelen er en flydende plade eller en ø af sten, kork og mos, så dyrene selv kan gå op og ned. Bunden er bar eller af fint sand, og skjul af sten og rødder giver ro.

Dyrene klatrer på glas og presser sig gennem små sprækker, så anlægget skal have et tætsluttende låg med ventilation. Nyforvandlede unger lever på land og skal have et anlæg med et lavt vandparti, hvor de ikke kan drukne.

TEMPERATUR

Lissotriton boscai er køleelskende. Dagtemperaturen er 12-20 °C og nattemperaturen 8-15 °C. Temperaturer over 22 °C i længere tid skal undgås. Opvarmning er ikke nødvendig; en vandvarmer skal ikke bruges. Stil anlægget køligt uden direkte sol; i varme somre kan en ventilator over vandet, en køler eller et køligt rum hjælpe.

Til yngel passer omkring 15 °C efter en kølig periode. En kølig periode på 6-8 uger ved 6-10 °C i vand eller i fugtigt mos på land sætter dyrene i yngleform.

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Huden tørrer hurtigt ud, så luftfugtigheden over landdelen skal være 80-100 %. Forstøv landdelen med afkloreret vand en til to gange dagligt, og lad mos og jord holde på fugten, uden at underlaget bliver gennemvædet. God ventilation forebygger skimmel og stillestående luft.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Vanddelen er 10-20 cm dyb og 10-20 °C varm. Brug afkloreret postevand eller regnvand; kloren skal væk, men vandkvaliteten er ellers ikke kritisk. Et lille filter med svag strøm holder vandet rent og er valgfrit; uden filter skiftes en del af vandet jævnligt, og foderrester fjernes. Bunden er bar eller af fint sand med korn på højst 1 mm, aldrig grus, som kan sluges. Padder optager stoffer gennem huden, så sæbe, rengøringsmidler og håndcreme må ikke komme i nærheden af vandet.

LYS OG UVB

UVB er ikke nødvendigt for arten, der lever skjult. Almindeligt LED-lys i 10-12 timer om dagen giver vandplanterne det, de skal bruge, og mere lys og højere temperatur i foråret hjælper dyrene i yngleform. Lampen må ikke varme vandet op, og planter og skjul giver skygge.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Lissotriton boscai æder alle små dyr, den kan sluge. I vandet får den dafnier, myggelarver, tubifex og små regnorme og tager også frosset foder fra bunden. På land får den bananfluer, springhaler, små bænkebidere, bladlus og små snegle. Ubevægeligt foder tages sjældent på land, så landfoder skal være levende.

Voksne dyr fodres to til tre gange om ugen med små portioner, og foderdyrene skal være små, for arten er lille. Et varieret foder gør tilskud mindre vigtigt.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er fredelig og kan holdes parvis eller i en gruppe med flere hunner end hanner, så hunnerne får ro i yngletiden. Dyr af samme størrelse og med samme temperaturkrav kan holdes sammen, men ikke med større salamandre, der æder dem, og ikke med fisk. Håndtering undgås; skal et dyr flyttes, bruges våde hænder, en lille ketsjer eller en kop.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

I yngletiden kendes hannen på den farvede udvækst på halespidsen. Uden for yngletiden er kønnene svære at skelne, men hunnerne er større end hannerne, og unger skelnes ikke. Dyrene bliver kønsmodne efter 2-3 år. Et par eller en gruppe med flere hunner end hanner sikrer, at hunnerne bliver parret.

PARRING

Yngletiden udløses af stigende temperatur og mere lys efter en kølig periode. Dyrene flyttes til vanddelen, eller de bliver i vandet, hvis de er akvatiske. Ideel ynglevandstemperatur er omkring 15 °C. Hannen stiller sig foran hunnen og viser sig frem med halen, så duftstoffer driver mod hende. Er hun modtagelig, afsætter han en sædpakke, som hun optager med kloakken. Befrugtningen er indvendig.

ÆG OG LARVER

Hunnen lægger æggene enkeltvis og folder hvert æg ind i et blad af en vandplante i løbet af dage til uger. En hun lægger 150-440 æg pr. sæson. Voksne dyr æder æg og små larver, så æggene eller de voksne flyttes til et særskilt kar. Fertile æg er i begyndelsen halvt hvide og halvt sorte, mens ubefrugtede hurtigt bliver hvide og uigennemsigtige og fjernes, før de skimler.

Larverne klækker efter 8-28 dage, afhængigt af temperaturen. I de første 2-3 dage lever de af blommen og skal ikke forstyrres. Derefter er de rovdyr og vil kun have levende foder: først infusionsdyr, nyklækkede dafnier og artemia, senere større dafnier, myggelarver og hvide orme. De fodres dagligt, og vandet skiftes i små portioner, højst 10-20 % ad gangen. Larverne sorteres efter størrelse, så de ikke æder hinanden.

METAMORFOSE

Larverne forvandles efter 45-105 dage, afhængigt af temperatur og foder. Når alle fire ben er udviklet, trækkes gællerne tilbage, og de unge farver kommer frem. Sænk da vandstanden til nogle få centimeter, og læg sten, kork eller flydeplanter ud, så de forvandlede dyr kan komme op af vandet uden at drukne. De små unger går på land og flyttes til et landanlæg.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger lever på land i de første år. Hold dem i et fugtigt, køligt terrarie med et lag jord, græstørv eller mos, bark og blade. De fodres med bladlus, bananfluer uden vinger, springhaler og små bænkebidere, og hvide orme kan sættes ud i jorden. Hold ungerne sorteret efter størrelse og adskilt fra de voksne. Kønsmodne dyr kan flyttes i et akvaterrarie.

Sundhed og typiske fejl

De vigtigste problemer ved pasningen er:

- Varme: længere tids temperaturer over 22 °C stresser dyrene, giver dårlig appetit og kan føre til sygdom og død. Hold anlægget køligt.
- Udtørring: huden er sart og tørrer hurtigt ud, hvis landdelen ikke holdes fugtig.
- Svampeinfektioner og hudsår, ofte efter dårlig vandkvalitet eller for mange dyr. Brug rent, afkloreret vand, og skift det jævnligt.
- Forstoppelse: grus kan sluges. Brug bar bund eller sand med fine korn.

- Larver, der flyder med bugen opad, fordi de har slugt luft, ofte ved underfodring eller for tæt bestand. Læg larven i en skål med så lidt vand, at den ikke kan vende sig, og giv rigeligt foder, til luften er væk.
- Smitte, der breder sig i en gruppe. Dyr med hævelser, sløvhed, blødninger i huden, hævelser omkring munden eller manglende appetit flyttes straks til et særskilt kar. Ranavirus har givet massedød hos *L. boscai* i naturen.

Svampen *Batrachochytrium salamandrivorans* (Bsal) er dødelig for mange salamandre, og *L. boscai* har mistet dyr både i forsøg og under et udbrud i fangenskab. Nye dyr holdes i karantæne, før de sættes sammen med andre, hvert anlæg har sit eget udstyr, og hænder og redskaber rengøres mellem anlæggene. Dyr, vand og redskaber må aldrig komme i kontakt med vildtlevende padder. Opdrættede dyr bærer sjældnere sygdomme og parasitter end dyr fra naturen. Søg en dyrlæge med forstand på padder, hvis et dyr bliver sygt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.